

**บทวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน
เพื่อประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน
ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569**

1. หลักการและเหตุผล

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคม ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ประสบภาวะยากลำบาก ไร้ที่พึ่ง อยู่ในภาวะพึ่งพิง หรืออยู่ในกลุ่มเปราะบาง ให้สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน การได้รับบริการที่เหมาะสม และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

การดำเนินงานของศูนย์ ฯ มีความสอดคล้องกับ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งกำหนดกรอบการส่งเสริม คุ้มครอง และค้ำประกันสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุในฐานะกลุ่มประชากรที่ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเหมาะสม ทั้งด้านการเข้าถึงบริการ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง การได้รับความคุ้มครองจากการถูกละเมิดสิทธิ และการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ในระดับองค์กร ศูนย์ ฯ ได้ประกาศใช้นโยบายด้านสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในการให้บริการ โดยยึดหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดบริการแก่ผู้สูงอายุครอบคลุมทั้งมิติร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ รวมถึงคุ้มครองสิทธิในการรับรู้ข้อมูล สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง สิทธิในความเป็นส่วนตัว และสิทธิในการได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมในทุกช่วงวัยของชีวิต โดยเฉพาะในระยะท้ายของชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ศูนย์ ฯ ได้พัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุจากการจัดบริการเชิงสวัสดิการแบบดั้งเดิม ไปสู่การจัดบริการบนฐานสิทธิมนุษยชน (Human Rights-Based Care Model) ที่ให้ความสำคัญกับการเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ การส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วม การจัดสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด การพัฒนากลไกป้องกันและเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิ ตลอดจนการพัฒนานวัตกรรมการดูแลที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตและความหมายของชีวิตในระยะท้าย อันเป็นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรเป็นไปอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมาย และสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ศูนย์ ฯ จึงจัดทำบทวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ให้สอดคล้องกับบริบทภารกิจขององค์กร สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ และนโยบายการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่เคารพสิทธิ เสริมสร้างความเสมอภาค และยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2. ผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ขับเคลื่อนภารกิจด้านการส่งเสริม ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุภายใต้กรอบแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ภารกิจของกรมกิจการผู้สูงอายุ และนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการบริหารบนฐานสิทธิมนุษยชน (Human Rights-Based Approach) ที่ให้ความสำคัญกับการเคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ และการคุ้มครองสิทธิในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ศูนย์ฯ สามารถยกระดับรูปแบบการดูแลจาก “การให้บริการเชิงสวัสดิการ” ไปสู่ “การให้บริการที่ยึดสิทธิมนุษยชนเป็นฐาน” อย่างชัดเจน โดยพัฒนาทั้งในมิติของ การบริหารจัดการเชิงนโยบาย การคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการ การส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจด้วยตนเอง การพัฒนาสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมการดูแลที่เอื้อต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการจัดให้มีกลไกเฝ้าระวัง ป้องกัน และเยียวยาการละเมิดสิทธิอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุระยะท้าย และกลุ่มเปราะบาง ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า สมศักดิ์ศรี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังได้พัฒนารูปแบบบริการที่มีลักษณะเชิงนวัตกรรมและตอบสนองต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้านของผู้สูงอายุ อาทิ การส่งเสริมกระบวนการวางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning: ACP) การจัดทำ Living Will การใช้สมุดเบาใจและเครื่องมือสื่อสารเชิงลึกเพื่อรับฟังเสียงภายในของผู้สูงอายุ การพัฒนาห้องสุขปลายทางและระบบชีวภิบาลเพื่อการดูแลระยะท้ายอย่างสมศักดิ์ศรี ตลอดจนการประยุกต์ใช้ศิลปะบำบัดและการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด (Therapeutic Environment) เพื่อเยียวยาจิตใจ ฟิ้นคืนคุณค่าความเป็นมนุษย์ และสร้างความหมายของชีวิตในช่วงบั้นปลาย ซึ่งสะท้อนการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นรูปธรรมและมีนัยสำคัญเชิงคุณภาพ

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว สามารถสรุปความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของศูนย์ฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ได้ใน 5 มิติสำคัญ ดังนี้

2.1 ผลการดำเนินงานเชิงนโยบายและการบริหารจัดการองค์กร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ยกระดับการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนจากแนวปฏิบัติในการให้บริการ สู่อำนาจกำหนดเป็น นโยบายองค์กร และกลไกการบริหารจัดการเชิงระบบ อย่างชัดเจน โดยผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในฐานะผู้บริหารสูงสุด ได้ประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในการให้บริการ เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร โดยยึดหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วม และการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในทุกมิติ เป็นหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเกิดผลในทางปฏิบัติ ศูนย์ฯ ได้แต่งตั้ง คณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรอย่างเป็นระบบ พร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนในการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน การกำหนดมาตรการป้องกันและคุ้มครองสิทธิ การขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน

การติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการวางรากฐาน ธรรมาภิบาลด้านสิทธิมนุษยชนในระดับองค์กร (Human Rights Governance) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ศูนย์ ฯ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร โดยได้สื่อสารประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง ผ่านการประชุมเจ้าหน้าที่ หนังสือแจ้งเวียน ระบบสื่อสารภายในองค์กร และสื่อออนไลน์ของหน่วยงาน พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมรับทราบ แสดงความคิดเห็น และแสดงความเห็นขอต่อแนวทางการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร ซึ่งครอบคลุมบุคลากรภายในองค์กรร้อยละ 100 สะท้อนถึงการยอมรับร่วมกันและการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับองค์กรอย่างแท้จริง

ในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ศูนย์ ฯ ได้ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้ารับการอบรมหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ทั้งผ่านหลักสูตรออนไลน์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การอบรมเฉพาะด้านเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ และการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประยุกต์ใช้หลักสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติงานกับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ส่งผลให้บุคลากรมีกรอบคิดและแนวปฏิบัติที่ยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เคารพสิทธิในการตัดสินใจ และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการให้บริการอย่างเป็นรูปธรรม

จากการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ ฯ ได้วางรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนในระดับองค์กรอย่างครบวงจร ทั้งในมิติของ นโยบาย กลไกการกำกับดูแล การสื่อสารสร้างความรับรู้ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อันเป็นฐานสำคัญในการต่อยอดสู่การพัฒนา ระบบบริการที่เคารพสิทธิมนุษยชนอย่างยั่งยืน

2.2 ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการและการดูแลอย่างเหมาะสม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ขับเคลื่อนการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมและการดูแลอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของความเสมอภาค ความเป็นธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุทุกคน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ประสบภาวะยากลำบาก ผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุติดบ้าน-ติดเตียง ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ตลอดจนผู้สูงอายุในกลุ่มเปราะบาง ได้รับการดูแลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเฉพาะราย และสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ศูนย์ ฯ ได้พัฒนาระบบบริการที่คำนึงถึงสิทธิในการเข้าถึงบริการอย่างครอบคลุมทั้งด้านที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การดูแลด้านจิตสังคม การคุ้มครองทางสังคม และการดูแลแบบประคับประคอง โดยจัดให้มีการประเมินภาวะสุขภาพและความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้รับบริการอย่างเป็นระบบ เพื่อออกแบบแผนการดูแลเฉพาะราย (Individualized Care Plan) ที่สอดคล้องกับระดับภาวะพึ่งพิง ความเปราะบาง และบริบทชีวิตของผู้สูงอายุแต่ละราย อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในการได้รับบริการที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาอย่างแท้จริง

นอกจากการดูแลภายในศูนย์ ฯ แล้ว ศูนย์ ฯ ยังขยายบทบาทการคุ้มครองสิทธิและการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบ 7 จังหวัดภาคตะวันออก ผ่านการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาสังคม ชุมชน และอาสาสมัครในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิ สวัสดิการ และบริการที่

จำเป็นได้อย่างใกล้ชิด รวดเร็ว และเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ และสร้างกลไกการคุ้มครองสิทธิในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ในมิติของการจัดบริการแก่กลุ่มเปราะบาง ศูนย์ ฯ ให้ความสำคัญกับการดูแลอย่างละเอียดอ่อนและเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของผู้สูงอายุแต่ละราย ทั้งด้านสุขภาพ สภาวะจิตใจ สถานะทางสังคม ครอบครัว ความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล เพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างเหมาะสม มีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ และไม่ก่อให้เกิดการตีตรา การเลือกปฏิบัติ หรือการละเมิดศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ ฯ ได้ยกระดับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการ จาก “การจัดบริการตามภารกิจ” ไปสู่ “การจัดบริการที่ออกแบบบนฐานสิทธิ ความเสมอภาค และความต้องการเฉพาะบุคคล” ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำคัญของระบบบริการผู้สูงอายุที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และตอบสนองต่อความเปราะบางอย่างรอบด้านและเป็นธรรม

2.3 ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจด้วยตนเอง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์ ฯ พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในการรับรู้ข้อมูล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการกำหนดแนวทางการดูแลตนเอง โดยยึดหลักว่าผู้สูงอายุทุกคนมีสิทธิในการรับฟังข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเข้าใจง่าย มีสิทธิแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการดูแลของตนเอง และมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ และความต้องการในช่วงปลายชีวิต บนพื้นฐานของความสมัครใจ ความเข้าใจ และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศูนย์ ฯ ได้ส่งเสริมกระบวนการ วางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning: ACP) ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการดูแลผู้สูงอายุ โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุและครอบครัวได้ร่วมพูดคุย ทบทวน และสื่อสารความต้องการ ความคาดหวัง ความกังวล และเจตจำนงในการดูแลตนเองในอนาคตอย่างเป็นระบบ พร้อมสนับสนุนการจัดทำ หนังสือแสดงเจตนาการรับบริการสาธารณสุขในวาระสุดท้ายของชีวิต (Living Will) เพื่อคุ้มครองสิทธิในการกำหนดรูปแบบการดูแลของตนเอง และลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจแทนโดยที่ไม่สอดคล้องกับความประสงค์ของผู้รับบริการ

นอกจากนี้ ศูนย์ ฯ ยังได้พัฒนาและประยุกต์ใช้ “สมุดเบาใจ” ตลอดจนเครื่องมือสื่อสารเชิงลึก เช่น “การ์ดถดูฝน” “การ์ดเพื่อนใจ” และกระบวนการสื่อสารเชิงเยียวยา (Therapeutic Communication) เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการรับฟังเสียงภายในของผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สะท้อนความรู้สึก ความกลัว ความหวัง ความผูกพัน และคุณค่าความหมายของชีวิต อันเป็นการส่งเสริมสิทธิในการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึก สิทธิในการได้รับการรับฟังอย่างเคารพ และสิทธิในการมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดูแลของตนเองอย่างแท้จริง

ในกรณีของผู้สูงอายุระยะท้าย ศูนย์ ฯ ได้นำหลักการดูแลแบบประคับประคองและแนวคิด “อยู่ดี-ตายดี อย่างมีศักดิ์ศรี” มาเป็นกรอบในการจัดบริการ โดยให้ความสำคัญกับการเคารพเจตจำนงของผู้สูงอายุ การตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้รับบริการ ครอบครัว และทีมสหวิชาชีพ ตลอดจนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกแนวทางการรักษาและการดูแลในวาระท้ายของชีวิตอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเชื่อ คุณค่า และความหมายของชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสะท้อนการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในระดับที่ลึกกว่าการดูแลทางกายภาพ และครอบคลุมถึงสิทธิในการกำหนดคุณภาพของช่วงชีวิตสุดท้ายด้วยตนเอง

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ ฯ ได้ยกระดับการดูแลผู้สูงอายุจากรูปแบบที่ผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดแนวทางหลัก ไปสู่ รูปแบบการดูแลที่เคารพเสียงของผู้รับบริการ (Person-Centered and Rights-Based Care) โดยให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง อันเป็นการส่งเสริมสิทธิ เสริมพลังอำนาจ (Empowerment) และคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม

2.4 ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมการดูแลที่เอื้อต่อสิทธิมนุษยชน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ยกระดับการจัดบริการผู้สูงอายุจากการดูแลเชิงกายภาพและสวัสดิการพื้นฐาน ไปสู่การออกแบบ สภาพแวดล้อมเชิงบำบัด (Therapeutic Environment) และพัฒนานวัตกรรมการดูแลที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชนเป็นฐาน โดยให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า การได้รับการดูแลอย่างสมศักดิ์ศรี การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการมีพื้นที่แห่งความหมายในช่วงบั้นปลายของชีวิต อันสะท้อนการเคารพความเป็นมนุษย์ในมิติที่ครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

ศูนย์ ฯ ได้พัฒนารูปแบบบริการ สถานชิวาภิบาลและการดูแลแบบประคับประคอง โดยมุ่งเน้นการดูแลผู้สูงอายุระยะท้ายอย่างเข้าใจ เข้าถึง และเคารพเจตจำนงของผู้รับบริการ ผ่านการออกแบบระบบบริการที่เชื่อมโยงการดูแลด้านสุขภาพกับการเยียวยาทางใจ การสร้างความสงบภายใน และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตช่วงท้ายได้อย่างมีคุณค่า ภายใต้แนวคิด “อยู่ดี-ตายดีอย่างมีศักดิ์ศรี” โดยเฉพาะการพัฒนา “ห้องสุภาพลายทาง” ให้เป็นพื้นที่แห่งความสงบ ความอบอุ่น และความเป็นส่วนตัวสำหรับผู้สูงอายุระยะท้ายและครอบครัว อันเป็นนวัตกรรมบริการที่สะท้อนการคุ้มครองสิทธิในการได้รับการดูแลอย่างสมศักดิ์ศรีจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ในมิติของการฟื้นฟูคุณค่าชีวิตและการเยียวยาความรู้สึกภายใน ศูนย์ ฯ ได้นำ ศิลปะบำบัด (Art Therapy) มาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และการออกแบบพื้นที่แห่งความหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกทางอารมณ์ ทบทวนคุณค่าของตนเอง และเชื่อมโยงกับความทรงจำ ความสุข และความหมายของชีวิตอีกครั้ง หนึ่งในผลงานสำคัญคือ โครงการ “สวนดอกไม้ในเรือนนอนตายาย” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการปรับสภาพแวดล้อมเชิงบำบัดที่ผสมผสานศิลปะ ธรรมชาติ และการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว เสริมสร้างพลังใจ ฟื้นคืนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระยะท้ายอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ศูนย์ ฯ ยังพัฒนากิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพทางสมอง อารมณ์ และจิตสังคม เช่น กิจกรรม “ส่องใส สร้างสุข” การใช้กิจกรรมกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ การฟื้นฟูความจำ และการใช้กระบวนการสื่อสารเชิงเยียวยา เพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางใจ ลดความเหงา ความเครียด และความรู้สึกไร้คุณค่า ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างผู้สูงอายุ บุคลากร ครอบครัว และเครือข่ายชุมชน อันเป็นการสร้าง ระบบนิเวศแห่งความกรุณา (Compassionate Environment) ภายในศูนย์ ฯ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ ฯ ได้พัฒนานวัตกรรมการดูแลที่ก้าวข้ามการตอบสนองต่อ “ความต้องการพื้นฐาน” ไปสู่การตอบสนองต่อ “สิทธิในการมีคุณภาพชีวิต สิทธิในการได้รับการเยียวยาทางใจ และสิทธิในการดำรงชีวิตช่วงท้ายอย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งเป็นการยกระดับระบบบริการผู้สูงอายุสู่รูปแบบ Human Rights-Based Therapeutic Care Model ที่มีความโดดเด่นทั้งในเชิงแนวคิด การปฏิบัติ และผลลัพธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการอย่างชัดเจน

2.5 ผลการดำเนินงานด้านการป้องกัน ฝ่าละอองธุลีพระบาท และเยียวยาการละเมิดสิทธิ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้พัฒนาระบบการป้องกัน ฝ่าละอองธุลีพระบาท และเยียวยาความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) เป็นกรอบในการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในมิติของสิทธิในการเข้าถึงบริการ สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในการรับรู้ข้อมูล สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง สิทธิในการได้รับการปฏิบัติอย่างเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิในการได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามภาวะสุขภาพและความจำเป็นเฉพาะราย

ศูนย์ ฯ ได้กำหนด กลไก ฝ่าละอองธุลีพระบาท ความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน ผ่านระบบกำกับติดตามภายในองค์กร การประชุมทีมสหวิชาชีพ การทบทวนกรณีศึกษา (Case Conference) การติดตามการดูแลรายบุคคล และการประเมินภาวะเปราะบางทางกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณของผู้รับบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อฝ่าละอองธุลีพระบาท ความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิ เช่น การละเลยทอดทิ้ง การสื่อสารที่กระทบศักดิ์ศรี การตัดสินใจแทนผู้รับบริการโดยไม่รับฟังเจตจำนง การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่เหมาะสม หรือการจัดบริการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นเฉพาะราย พร้อมกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสมในแต่ละกรณี

ในด้านการรับฟังเสียงสะท้อนและการเข้าถึงกระบวนการร้องเรียน ศูนย์ ฯ ได้จัดให้มีช่องทางรับเรื่อง ร้องเรียน ร้องทุกข์ และให้ข้อเสนอแนะที่หลากหลาย ทั้งช่องทางโดยตรงผ่านเจ้าหน้าที่ กล่องรับความคิดเห็น โทรศัพท์ สื่อออนไลน์ และห้องให้คำปรึกษาเฉพาะด้าน ควบคู่กับการใช้กระบวนการรับฟังอย่างอ่อนโยน เคารพความลับ และคุ้มครองสิทธิของผู้ร้องเรียน เพื่อให้ผู้รับบริการ ครอบครัว บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง สามารถสะท้อนปัญหา ขอความช่วยเหลือ หรือแจ้งเหตุที่อาจกระทบต่อสิทธิได้อย่างปลอดภัย เข้าถึงง่าย และเหมาะสมกับความเปราะบางของแต่ละกลุ่ม

เมื่อเกิดกรณีที่ผู้รับบริการได้รับผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ ศูนย์ ฯ มีกระบวนการช่วยเหลือ เยียวยา และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผ่านการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ การให้คำปรึกษาเชิงลึก การประสานความร่วมมือกับครอบครัวและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การปรับแผนการดูแลรายบุคคล ตลอดจนการติดตามผลหลังการช่วยเหลือ เพื่อฟื้นฟูสภาวะทางกาย จิตใจ สังคม และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้รับบริการ อันเป็นการเยียวยาที่มุ่งฟื้นคืนทั้งคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

จากผลการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ ฯ ได้ยกระดับระบบคุ้มครองสิทธิจากการ “ตอบสนองเมื่อเกิดปัญหา” ไปสู่ “ระบบ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ป้องกัน และเยียวยาเชิงรุกบนฐานสิทธิมนุษยชน” ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิ เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการและครอบครัว และเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุให้เป็นระบบบริการที่ปลอดภัย เป็นธรรม และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างยั่งยืน

3. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร

จากผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการเชิงบวกขององค์กรในการยกระดับการจัดบริการจากแนวทางการดูแลเชิงสวัสดิการแบบดั้งเดิม ไปสู่การจัดบริการบนฐานสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญ

กับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม การไม่เลือกปฏิบัติ และการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของการเข้าถึงบริการ การตัดสินใจด้วยตนเอง การได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และการดำรงชีวิตในระยะท้ายอย่างมีคุณค่าและสมศักดิ์ศรี

อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของสังคมสูงวัยที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ทั้งด้านโครงสร้างประชากร ภาวะพึ่งพิงที่สูงขึ้น ความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาสุขภาพจิต ภาวะสมองเสื่อม การถูกทอดทิ้ง การเข้าถึงบริการที่ไม่เท่าเทียม ตลอดจนความท้าทายด้านการคุ้มครองสิทธิในบริบทใหม่ เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การสื่อสารอย่างละเอียดอ่อน และการเคารพความหลากหลายของผู้รับบริการ ทำให้ศูนย์ฯ จำเป็นต้องทบทวนศักยภาพขององค์กร โอกาสในการพัฒนา ตลอดจนข้อจำกัดและความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนในระยะต่อไป

เพื่อให้การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 มีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทขององค์กร และตอบสนองต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ศูนย์ฯ จึงได้วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร โดยใช้กรอบการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis) เพื่อประเมิน จุดแข็ง (Strengths) จุดที่ควรพัฒนา (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และความท้าทาย/ความเสี่ยง (Threats) อันจะเป็นฐานสำคัญในการกำหนดประเด็นขับเคลื่อนและแนวทางพัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนี้

3.1 จุดแข็ง (Strengths)

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีจุดแข็งสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนจากการเป็นหน่วยงานที่มี ภารกิจโดยตรงในการคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิ และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุระยะท้าย และกลุ่มเปราะบาง ทำให้มีความเข้าใจเชิงลึกต่อบริบทปัญหา ความต้องการจำเป็นเฉพาะราย และมีสิทธิมนุษยชนที่เชื่อมโยงกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังมี ต้นทุนเชิงระบบบริการ (Service Capital) ที่เข้มแข็ง ทั้งด้านบุคลากรสหวิชาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน ระบบบริการดูแลระยะยาว เครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่รับผิดชอบ 7 จังหวัดภาคตะวันออก ตลอดจนมีประสบการณ์ในการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสวัสดิการสังคม สุขภาพ จิตสังคม และการดูแลแบบประคับประคองเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม ส่งผลให้สามารถออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

อีกทั้ง ศูนย์ฯ มี จุดแข็งเชิงนวัตกรรม (Innovation Capacity) จากการพัฒนารูปแบบบริการที่มีอัตลักษณ์ชัดเจน เช่น การขับเคลื่อน Advance Care Planning การส่งเสริม Living Will การใช้สมุดเบาใจและเครื่องมือสื่อสารเชิงลึก การพัฒนาห้องสุขปลายทาง การจัดบริการสถานชีวาภิบาล การประยุกต์ใช้ศิลปะบำบัด และการพัฒนาสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด ซึ่งล้วนเป็นนวัตกรรมบริการที่สะท้อนการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นรูปธรรม

ที่สำคัญ ศูนย์ฯ มี ทุนทางวัฒนธรรมองค์กร (Humanistic Organizational Culture) ที่ส่งเสริมความเมตตา ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง และการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นได้จริงในระดับการปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงในเชิงนโยบาย

3.2 จุดที่ควรพัฒนา (Weaknesses)

แม้ว่าศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี จะมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนเชิงระบบและเชิงปฏิบัติ แต่จากการวิเคราะห์บริบทการดำเนินงาน ยังพบประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อยกระดับระบบคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็ง ครอบคลุม และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ประการแรก แม้ศูนย์ ฯ จะมีแนวนโยบาย กลไก และรูปแบบบริการที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว แต่การพัฒนาระบบข้อมูลและตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชนในระดับองค์กร ยังควรได้รับการยกระดับให้มีความเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดเก็บข้อมูลเชิงสถิติด้านสิทธิผู้รับบริการ การติดตามผลลัพธ์เชิงคุณภาพของการคุ้มครองสิทธิ การจัดทำฐานข้อมูลความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน และการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ วางแผน และติดตามประเมินผลในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ด้วยบริบทของผู้รับบริการที่มีความหลากหลายและมีความเปราะบางในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ภาวะสมองเสื่อม ภาวะพึ่งพิง ความโดดเดี่ยวทางสังคม และความแตกต่างหลากหลายเชิงอัตลักษณ์ ทำให้ การพัฒนาแนวปฏิบัติและเครื่องมือคุ้มครองสิทธิที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มยังเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้การดูแลมีความละเอียดอ่อน ครอบคลุม และเหมาะสมกับความเปราะบางเฉพาะด้านของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม แม้ศูนย์ ฯ จะมีกลไกเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม แต่การพัฒนาระบบติดตามผลหลังการช่วยเหลือและการเยียวยาอย่างต่อเนื่องในเชิงระบบ ยังสามารถต่อยอดให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพต่อผู้รับบริการ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะจิตใจ คุณภาพชีวิต และความรู้สึกได้รับความเป็นธรรมหลังการช่วยเหลือ ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการเยียวยาเกิดผลลัพธ์เชิงลึกและสะท้อนคุณค่าของการฟื้นคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ประการสุดท้าย การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรในระยะต่อไป ยังควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกด้านสิทธิมนุษยชนเฉพาะประเด็นแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เช่น สิทธิของผู้สูงอายุระยะท้าย สิทธิในภาวะพึ่งพิง การสื่อสารอย่างละเอียดอ่อน การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การดูแลที่เคารพความหลากหลาย และการประเมินความเสี่ยงเชิงสิทธิ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้สามารถรับมือกับประเด็นสิทธิมนุษยชนที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป จุดที่ควรพัฒนาดังกล่าวมิได้สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างขององค์กร หากแต่เป็น พื้นที่แห่งการต่อยอดที่จะช่วยยกระดับศูนย์ ฯ จากองค์กรที่มีระบบบริการบนฐานสิทธิมนุษยชนที่เข้มแข็ง ไปสู่องค์กรต้นแบบด้านการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และยั่งยืนในระยะยาว

3.3 โอกาส (Opportunities)

จากการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมภายนอก พบว่า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีโอกาสสำคัญหลายประการในการต่อยอดและยกระดับการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนให้เกิดผลอย่างกว้างขวางและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ประการแรก ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์และกำลังก้าวสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society) ส่งผลให้ประเด็นการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การดูแลระยะยาว

การดูแลแบบประคับประคอง และการสร้างระบบบริการที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้รับความสำคัญเชิงนโยบายมากขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ อันเป็นโอกาสสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริการของศูนย์ฯ ให้มีบทบาทเป็นต้นแบบของการจัดบริการผู้สูงอายุบนฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่สอง นโยบายภาครัฐด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมระบบ สถานชีวาภิบาล การดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) การส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม และการสร้างชุมชนที่เกื้อกูลต่อผู้สูงอายุ ได้เปิดพื้นที่เชิงนโยบายให้ศูนย์ฯ สามารถต่อยอดรูปแบบบริการที่มีอยู่เดิมไปสู่การพัฒนาระบบดูแลที่ครอบคลุมทั้งมิติสุขภาพ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณได้อย่างมีทิศทางและได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงองค์ความรู้ เครือข่าย และกลไกการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานด้านสุขภาพและสังคมในระดับพื้นที่

ประการที่สาม ศูนย์ฯ มี ครงข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ที่เข้มแข็ง ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ 7 จังหวัด ภาคตะวันออก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม อาสาสมัคร ชุมชน และเครือข่ายผู้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขยายผลการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุจากระดับองค์กรไปสู่ระดับชุมชน ผ่านการสร้างระบบดูแลที่เข้าถึงง่าย เชื่อมโยงบริการได้ต่อเนื่อง และส่งเสริมให้เกิด ชุมชนกรุณา (Compassionate Community) ที่ร่วมกันดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประการที่สี่ แนวโน้มการให้ความสำคัญต่อ สิทธิมนุษยชน ความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความหลากหลาย และการไม่เลือกปฏิบัติ ในสังคมร่วมสมัย เป็นปัจจัยสนับสนุนให้องค์กรสามารถพัฒนาระบบบริการที่มีความละเอียดอ่อนต่อความแตกต่างของผู้รับบริการมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการสื่อสาร การคุ้มครองข้อมูล การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการกำหนดแนวทางการดูแลของตนเอง ซึ่งล้วนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดบริการบนฐานสิทธิมนุษยชน

ประการสุดท้าย ศูนย์ฯ มีโอกาสต่อยอด องค์ความรู้และนวัตกรรมบริการที่ได้พัฒนาขึ้นแล้ว เช่น การวางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning) การส่งเสริม Living Will การใช้สมุดเบาใจ การออกแบบสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด การประยุกต์ใช้ศิลปะบำบัด และการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะท้ายอย่างสมศักดิ์ศรี ให้เป็นองค์ความรู้เชิงระบบที่สามารถขยายผล ถ่ายทอด และพัฒนาเป็นต้นแบบการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่และระดับประเทศต่อไปได้

โดยสรุป โอกาสจากบริบทภายนอกดังกล่าว เป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพของศูนย์ฯ ให้สามารถยกระดับการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนจาก “การคุ้มครองสิทธิในระดับบริการ” ไปสู่ “การสร้างระบบนิเวศการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุเชิงพื้นที่” ที่มีความเชื่อมโยง บูรณาการ และยั่งยืนในระยะยาว

3.4 ความท้าทาย/ความเสี่ยง (Threats)

แม้ว่าศูนย์ฯ พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี จะมีศักยภาพและความพร้อมในการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม แต่จากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และโครงสร้างประชากรในปัจจุบัน ยังมีปัจจัยท้าทายและความเสี่ยงหลายประการที่อาจส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุและการพัฒนาระบบบริการในระยะต่อไป

ประการแรก การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหลายโรครวม และผู้สูงอายุระยะท้ายของชีวิต ทำให้ความต้องการบริการดูแลที่มีความซับซ้อนสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่รูปแบบการดูแลจำเป็นต้องตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะ

รายอย่างละเอียดอ่อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในมิติสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิทธิในการกำหนดรูปแบบการดูแลของตนเอง ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญต่อการรักษาสมดุลระหว่าง “การดูแลที่ทั่วถึง” กับ “การดูแลที่ลึกและเฉพาะบุคคล”

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวและวิถีชีวิตในสังคมร่วมสมัย ส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเผชิญกับ ภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม การขาดผู้ดูแล การถูกทอดทิ้ง หรือการขาดระบบพึ่งพิงทางครอบครัว มากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ความเปราะบางด้านจิตใจ ความรู้สึกไร้คุณค่า ภาวะซึมเศร้า และความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม หากไม่มีระบบเฝ้าระวังและกลไกช่วยเหลือที่เข้าถึงได้อย่างทันท่วงที

ประการที่สาม แม้ศูนย์ ฯ จะมีระบบบริการและบุคลากรที่เข้มแข็ง แต่ภายใต้แนวโน้มปัญหาที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความหลากหลายของบริบทชีวิต และความต้องการจำเป็นเฉพาะราย ทำให้ ภาระงานของบุคลากรและความต้องการทรัพยากรสนับสนุน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อต่อเนื่องในการพัฒนานวัตกรรมบริการ การติดตามดูแลเชิงลึก และการขยายผลระบบคุ้มครองสิทธิในเชิงพื้นที่ หากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมืออย่างเพียงพอ

ประการที่สี่ ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและบริบทสังคมดิจิทัล ก่อให้เกิดประเด็นสิทธิมนุษยชนรูปแบบใหม่ เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การใช้ข้อมูลสุขภาพอย่างเหมาะสม การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างปลอดภัย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียม และการลดช่องว่างทางดิจิทัลของผู้สูงอายุ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพิจารณาพร้อมเชิงระบบ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุสอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประการสุดท้าย แม้สังคมไทยจะให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่ ความเข้าใจเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุในมิติที่ลึกกว่าการดูแลขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง สิทธิในการกำหนดการดูแลระยะท้าย สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในการได้รับการรับฟัง และสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการสื่อสาร สร้างความตระหนักรู้ และขับเคลื่อนเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับองค์กร ครอบครัว และสังคม

โดยสรุป ความท้าทายและความเสี่ยงดังกล่าว แม้จะเป็นแรงกดดันต่อระบบบริการ แต่ในอีกมิติหนึ่งยังเป็น แรงขับเคลื่อนให้องค์กรต้องเร่งพัฒนาระบบคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้มีความยืดหยุ่น ละเอียดอ่อน เชื่อมโยง เครือข่าย และพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลง อันจะนำไปสู่การยกระดับการดูแลผู้สูงอายุบนฐานสิทธิมนุษยชนที่มีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว

4. ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่องค์กรควรให้ความสำคัญ

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 และการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร ทั้งในมิติของจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และความท้าทาย พบว่า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีฐานการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนที่เข้มแข็งและมีศักยภาพในการต่อยอดสู่การยกระดับระบบบริการผู้สูงอายุบนฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของสังคมสูงวัยที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ศูนย์ ฯ จำเป็นต้องกำหนดประเด็นสำคัญเชิง

ยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งขับเคลื่อนการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ดังนี้

4.1 การคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการอย่างเสมอภาค ทั้งถึง และไม่เลือกปฏิบัติ

มุ่งยกระดับระบบบริการให้ผู้สูงอายุทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุระยะท้าย ผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง และกลุ่มเปราะบาง สามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้อย่างสะดวก ปลอดภัย เหมาะสมกับสภาพปัญหา และเป็นธรรม โดยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการทั้งด้านกายภาพ การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร และระบบบริการ พร้อมส่งเสริมการจัดบริการที่ละเอียดอ่อนต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้รับบริการ

4.2 การส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วม การรับรู้ข้อมูล และการตัดสินใจด้วยตนเอง

มุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เข้าใจง่าย และเพียงพอต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลตนเอง มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น สะท้อนความต้องการ และมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดูแลของตนเองอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนกระบวนการวางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning) การส่งเสริม Living Will และการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงลึกเพื่อรับฟังเสียงของผู้สูงอายุอย่างเคารพและเข้าใจ

4.3 การพัฒนาระบบบริการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

มุ่งพัฒนาระบบบริการ สภาพแวดล้อม และนวัตกรรมการดูแลให้เอื้อต่อคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย ความสงบทางใจ และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั้งการดูแลในภาวะพึ่งพิง การดูแลระยะท้าย การดูแลด้านจิตใจและจิตวิญญาณ การสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด และการพัฒนาระบบนิเวศแห่งความกรุณาที่เกื้อกูลต่อผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

4.4 การพัฒนาระบบป้องกัน เฝ้าระวัง และเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ

มุ่งเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD) การเฝ้าระวังความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน การจัดระบบรับเรื่องร้องเรียนและการเข้าถึงกระบวนการเยียวยาอย่างเหมาะสม การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลที่เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้รับบริการในทุกกระบวนการให้มีมาตรฐานและสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง

4.5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรและเครือข่ายสังคมที่เคารพสิทธิมนุษยชน

มุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานบนฐานสิทธิมนุษยชน ควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเคารพ ความเมตตา ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ตลอดจนขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ชุมชน และครอบครัว เพื่อสร้างระบบคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุเชิงพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดสังคมที่เข้าใจ เห็นคุณค่า และร่วมดูแลผู้สูงอายุอย่างมีศักดิ์ศรี

โดยประเด็นสำคัญดังกล่าวจะเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของศูนย์ ฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เพื่อขับเคลื่อนการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

5. แนวทางการขับเคลื่อนและจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

จากผลการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร และการกำหนดประเด็นสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้

กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 โดยมุ่งยกระดับการดำเนินงานจาก “การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในระดับการให้บริการ” ไปสู่ “การพัฒนากระบวนการและระบบบริหารจัดการองค์กรบนฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ” ที่มีเป้าหมายชัดเจน สามารถขับเคลื่อนได้จริง และติดตามประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของศูนย์ ฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 จะยึดหลัก Human Rights-Based Approach เป็นกรอบแนวคิดหลักในการกำหนดมาตรการและกิจกรรม โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ ได้แก่ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ความรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และการเข้าถึงกลไกคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาอย่างเป็นธรรม ควบคู่กับการนำหลัก การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD) มาใช้ในการประเมินความเสี่ยง กำหนดมาตรการป้องกัน และพัฒนากลไกเฝ้าระวังเชิงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ศูนย์ ฯ จะมุ่งดำเนินการใน 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่

5.1 การยกระดับระบบบริหารจัดการองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน

พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านสิทธิมนุษยชนให้มีความชัดเจนในเชิงนโยบาย กลไกกำกับติดตาม ระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลสถิติด้านสิทธิผู้รับบริการ การประเมินความเสี่ยงเชิงสิทธิ และการรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของ องค์กรตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ โปร่งใส และตรวจสอบได้

5.2 การพัฒนาระบบบริการที่คุ้มครองสิทธิและตอบสนองต่อความเปราะบางเฉพาะราย

ยกระดับรูปแบบบริการให้มีความละเอียดอ่อนต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะราย ความเปราะบางทางสุขภาพ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ พร้อมส่งเสริมการเข้าถึงบริการอย่างเสมอภาค การเคารพการตัดสินใจของผู้รับบริการ การจัดบริการระยะท้ายอย่างสมศักดิ์ศรี และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

5.3 การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน

พัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ พร้อมส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเคารพ ความเมตตา การรับฟังอย่างลึกซึ้ง ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้หลักสิทธิมนุษยชนฝังรากอยู่ในกระบวนการทำงานและวิถีองค์กรอย่างแท้จริง

5.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและระบบนิเวศการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุเชิงพื้นที่

ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ชุมชน ครอบครัว และผู้ดูแล เพื่อสร้างระบบคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุที่เชื่อมโยงกันในระดับพื้นที่ ขยายผลแนวคิดชุมชนกรุณา (Compassionate Community) และพัฒนาระบบบริการที่เชื่อมโยงการดูแลเชิงสังคม สุขภาพ และสิทธิมนุษยชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

จากแนวทางดังกล่าว ศูนย์ ฯ จะนำไปสู่การกำหนด แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ และกรอบระยะเวลาดำเนินงาน ที่ชัดเจน ภายใต้กรอบประเด็นสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง และยั่งยืนในระยะยาว

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร และการกำหนดประเด็นสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ พบว่า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีศักยภาพและความพร้อมในการยกระดับการจัดการผู้สูงอายุบนฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านนโยบาย กลไกการบริหารจัดการ รูปแบบบริการ นวัตกรรมดูแล และทุนทางสังคมจากเครือข่ายความร่วมมือเชิงพื้นที่ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรเกิดความเข้มแข็ง เป็นระบบ และสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของบริษัทสังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืน จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้

6.1 ยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้เป็นระบบบริหารจัดการเชิงองค์กร

ควรกำหนดให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหนึ่งในกรอบการบริหารจัดการหลักขององค์กร โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสิทธิผู้รับบริการ การจัดเก็บข้อมูลเชิงสถิติด้านสิทธิมนุษยชน การประเมินความเสี่ยงเชิงสิทธิ (HRDD) และระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนผลลัพธ์ด้านสิทธิผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ โปร่งใส และตรวจสอบได้

6.2 พัฒนาระบบบริการที่ยืดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางและเคารพเจตจำนงของผู้รับบริการ

ควรต่อยอดรูปแบบการดูแลที่ส่งเสริมสิทธิในการรับรู้ข้อมูล การมีส่วนร่วม และการตัดสินใจด้วยตนเองของผู้สูงอายุให้เป็นระบบบริการหลักขององค์กร โดยเฉพาะการขยายกระบวนการวางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning) การส่งเสริม Living Will การใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงลึก และการพัฒนากระบวนการดูแลที่เคารพเสียง ความเชื่อ คุณค่า และความหมายของชีวิตของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

6.3 เสริมสร้างระบบคุ้มครองสิทธิสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบางอย่างเฉพาะเจาะจง

ควรพัฒนาแนวทางและมาตรการคุ้มครองสิทธิที่ตอบสนองต่อความเปราะบางเฉพาะด้านของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ผู้สูงอายุระยะท้าย ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิต และผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ เพื่อให้การดูแลมีความละเอียดอ่อน ครอบคลุม และไม่เลือกปฏิบัติ

6.4 พัฒนาสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมดูแลที่ส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ควรต่อยอดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเชิงบำบัด ระบบชีวภาพ การดูแลแบบประคับประคอง ศิลปะบำบัด และนวัตกรรมดูแลเชิงมนุษยธรรม ให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบบริการ เพื่อส่งเสริมสิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี สิทธิในการได้รับการเยียวยาทางใจ และสิทธิในการดำรงชีวิตช่วงท้ายอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

6.5 สร้างระบบนิเวศการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ

ควรขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ครอบคลุม ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบดูแลผู้สูงอายุที่เชื่อมโยงการคุ้มครองทางสังคม สุขภาพ จิตใจ และสิทธิมนุษยชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม พร้อมผลักดันให้เกิดชุมชนที่เข้าใจ เห็นคุณค่า และร่วมคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

6.6 เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเคารพสิทธิมนุษยชน

ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเมตตา ความเคารพ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง ความเสมอภาค และ

การไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้หลักสิทธิมนุษยชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีคิด วิถีทำงาน และอัตลักษณ์ขององค์กรอย่างแท้จริง

โดยข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติดังกล่าว จะเป็นกรอบสำคัญในการกำหนด แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของศูนย์ ฯ ให้มีทิศทางชัดเจน สามารถขับเคลื่อนได้จริง และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบนฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม ยั่งยืน และสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์